

Onder woonhuizen en schoenwinkels

**Opgravingen bij de Baanstraat, Langestraat en
Schoutenstraat in 2013 en 2014**

Peter Bitter (red.)

Rapporten over de Alkmaarse Monumenten en Archeologie 24

ISBN/EAN: xxxxx

Tekst: Peter Bitter m.m.v. Rob Roedema, Sjaak Waterlander, Marjolein van der Linden en Marta Dominguez Delmás

Fotografie: Peter Bitter en Rob Roedema (tenzij anders vermeld)

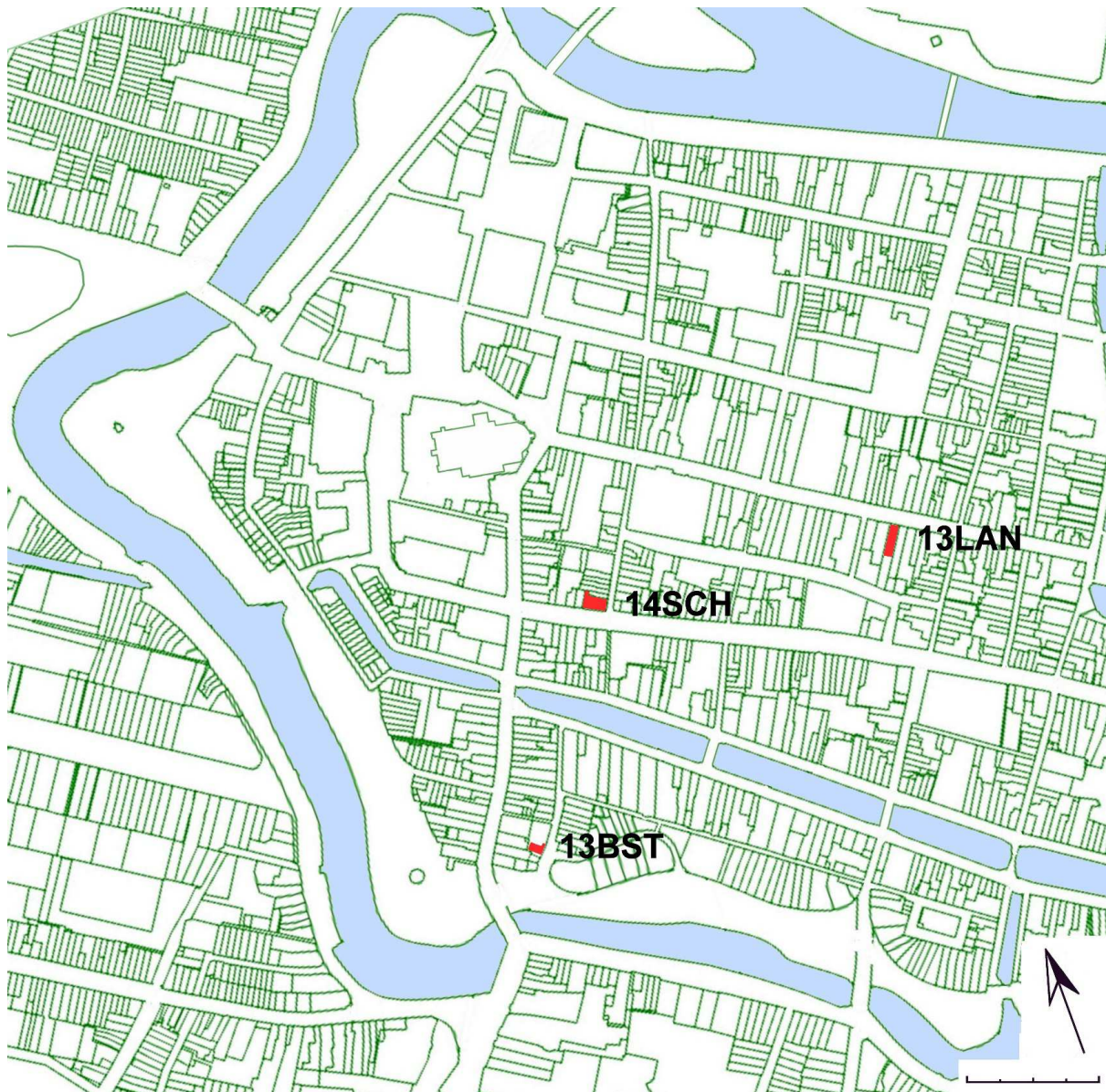
Tekenwerk vondstmateriaal: Rob Roedema en Peter Bitter (tenzij anders vermeld)

Digitale beeldbewerking en opmaak: Peter Bitter

Uitgave van monumentenzorg en archeologie van de gemeente Alkmaar

© Copyright Gemeente Alkmaar 2017

Alle rechten worden voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

Onder woonhuizen en schoenwinkels

Opgravingen bij de Baanstraat, Langestraat en Schoutenstraat in 2013 en 2014

Peter Bitter (red.)

INHOUD

Hst.1 Een klein onderzoek aan de Baanstraat in 2013 (13BST)

(Peter Bitter)

- p.5 1.1 Inleiding
- p.11 1.2 Aangetroffen sporen
- p.15 1.3 Samenvatting
- p.16 Literatuur
- p.17 Bijlage 1: Sporen en vondstenlijst
- p.18 Bijlage 2: Historisch kadaster Alkmaar Kad.A1101

Hst.2 Met de schoenen op het bodemarchief.

Archeologisch onderzoek in Langestraat 49 (13LAN)

(Peter Bitter m.m.v. Rob Roedema en Sjaak Waterlander)

- p.21 2.1 Inleiding
- p.25 2.2 Aangetroffen sporen
- p.44 2.3 De inhoud van de beerput (3E)
- p.61 2.4 Samenvatting en conclusies
- p.62 Literatuur
- p.66 Bijlage 1: Stratigrafische matrix en beschrijving van de sporen
- p.70 Bijlage 2: Vondstenlijst *(Rob Roedema en Peter Bitter)*
- p.76 Bijlage 3: Ecologisch onderzoek *(Sjaak Waterlander)*
- p.94 Bijlage 4: Archiefbronnen over eigenaren en bewoners
- p.99 Catalogus van keramiek en glas uit de beerput

Hst.3 Oudheden onder de schoenen.

Een opgraving bij Schoutenstraat 36-38 in 2014 (14SCH)

(Peter Bitter m.m.v. Rob Roedema, Marjolein van der Linden en Marta Dominguez Delmás)

- p.125 3.1 Inleiding
- p.128 3.2 Aangetroffen sporen
- p.154 3.3 Eigenaren en bewoners uit archiefbronnen
- p.164 3.4 Vondsten
- p.181 3.5 Samenvatting en synthese
- p.189 Literatuur
- p.192 Bijlage 1: Stratigrafische matrix en beschrijving van de sporen *(Peter Bitter)*
- p.198 Bijlage 2: Vondstenlijst *(Rob Roedema en Peter Bitter)*
- p.206 Bijlage 3: Palynologisch onderzoek *(Marjolein van der Linden)*
- p.222 Bijlage 4: Archiefbronnen over eigenaren en bewoners *(Peter Bitter)*
- p.235 Bijlage 5: Dateringen van plavuizen *(Peter Bitter)*
- p.239 Bijlage 6: Dendrochronologisch onderzoek *(Marta Dominguez Delmás)*
- p.243 Catalogus van keramiek en glas

p.247 **Bijlage A Dateringen van enkele typen aardewerk en glaswerk**

p.257 **English summaries**

Afb.1 Aanleg van vlak 1 in het opgravingsterrein(tje).

Hst.1 Een klein onderzoek aan de Baanstraat in 2013 (13BST)

Peter Bitter

INHOUD:

1.1 Inleiding

Aanleiding en vraagstellingen van het onderzoek
Administratieve gegevens

1.2 Aangetroffen sporen

Periodisering

Ondergrond

Periode 1: 14de eeuw

Periode 2: 1574 – ca. 1625

Perioden 3 en 4: 17de – begin 20ste eeuw

1.3 Samenvatting

Onderzoeksvragen opgraving Baanstraat 32 te Alkmaar in 2013

Literatuur

Bijlage 1: Sporen en vondstenlijst

Bijlage 2: Historisch kadaster Alkmaar Kad.A1101

Afb.2 Oude en nieuwe situatie (ontwerptekening Ontstaete Groep Alkmaar).

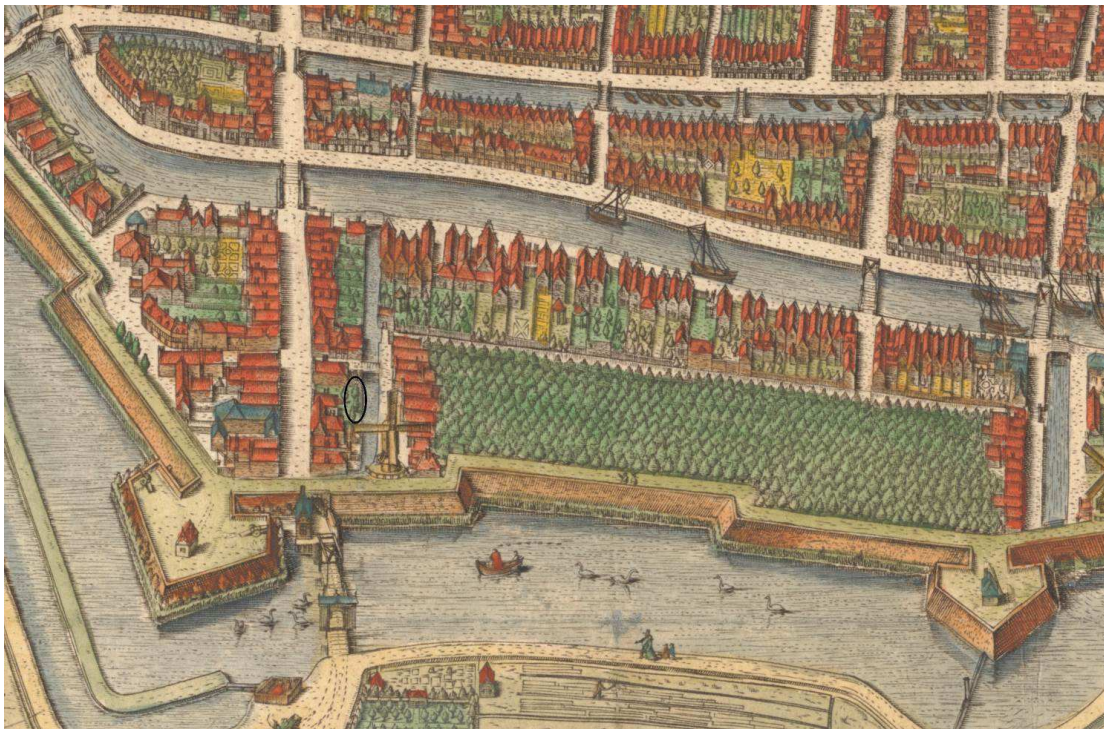

Afb.3-4 Van het grote bouwterrein werd uiteindelijk maar een klein deel opgegraven

1.1 Inleiding

Aanleiding en vraagstellingen van het onderzoek

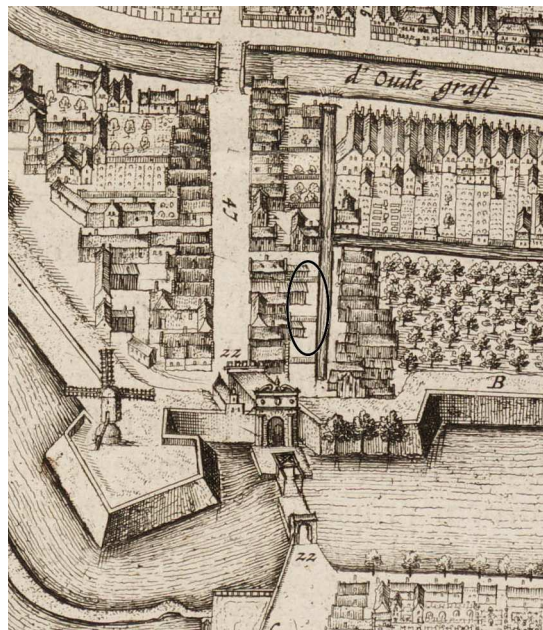
Voor de bouw van woningen werden aan de Baanstraat, hoek Touwslagersteeg een huis en een loods afgebroken (*afb.2-4*). Er werd in twee fasen gesloopt, eerst alleen bovengronds tot het maaiveld zodat het archeologisch onderzoek kon plaatsvinden, gevolgd door de ondergrondse sloop en aanleg van de bouwput. In eerste instantie werd ervanuit gegaan, dat het gehele terrein opgegraven zou worden,¹ maar na de sloop bleek de ondergrond al in de 20ste eeuw grotendeels te zijn verstoord.

5

6

7

Afb.5-7 Kaartuitsneden uit de stadsplattegrond van Cornelis Drebbel uit 1597 (5-6) en van Ioan Blaeu uit 1649 (7) met het bouwterrein omcirkeld (Regionaal Archief Alkmaar).

¹ De Jong-Lambregts 2012.

Afb.8 Kaartuitsnede uit de Kadastrale Minuut van 1832 met projectie van het opgravingsterrein (Regionaal Archief Alkmaar).

De Baanstraat is ontstaan door de demping van de Baansloot in 1874. Deze sloot omgaf ooit een enorm terrein binnen de stadsvesten waarop vanaf 1574 lijnbanen waren ingericht (afb.5-7). Deze lijnbanen werden begrensd door de Baangracht aan de oostkant en de Baansloot aan de noord- en westkant (de met bomen beplante lijnbanen zijn goed herkenbaar als groen vlak op de kaart van Drebbel, afb.5). De westkant, bij ons onderzoeksterrein, was begrensd door een oudere afwateringssloot langs de rand van de zandrug. In 1568 werd deze sloot nog uitgediept en de bagger gebruikt om gaten in het erachter liggende land te dempen.² Op de kaart van 1832 is te zien dat deze sloot onder de westhelft van de tegenwoordige straat lag tot aan de rooilijn (afb.8).

Nadat in de 19de eeuw de touwslagerijen waren beëindigd werd het gebied bebouwd met de villawijk Het Kennemerpark. De sloten werden toen gedempt en kregen de straatnamen Baanstraat en Gedempte Baansloot.

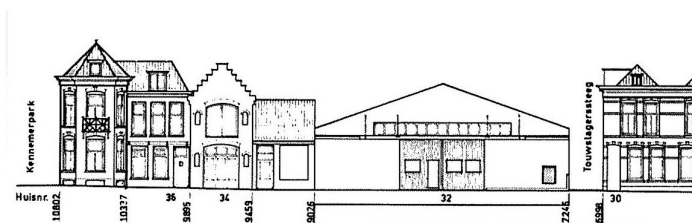
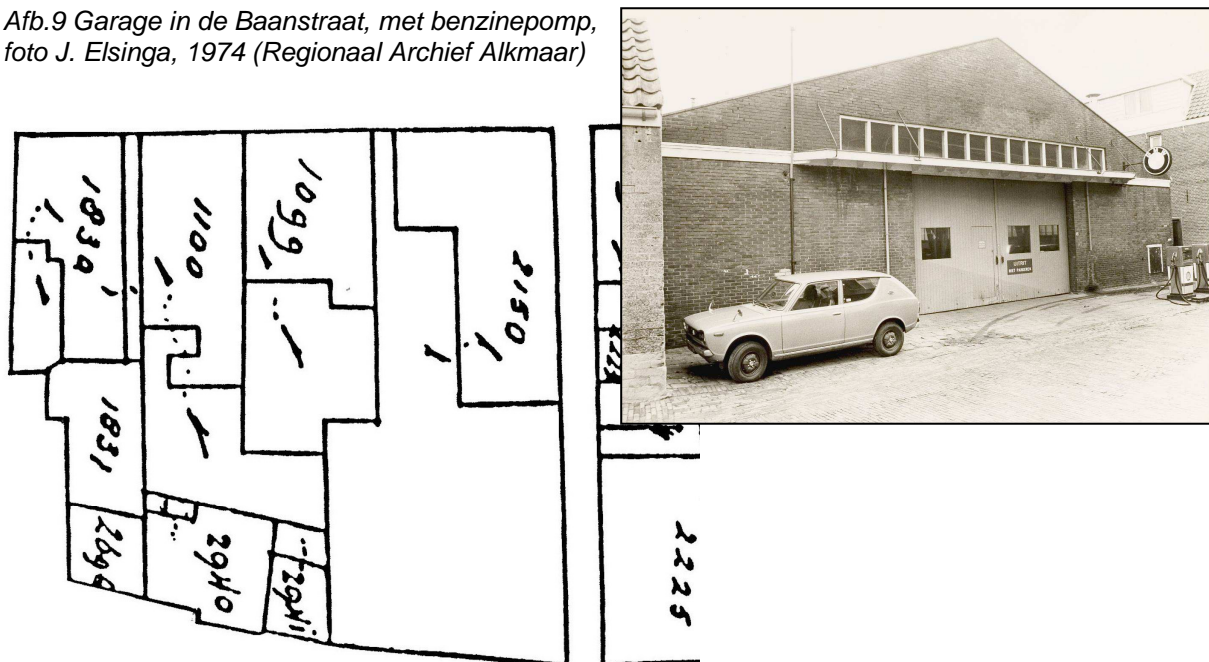
De onderzoekslocatie ligt buiten de vroegere lijnbanen, tussen de Baanstraat en de straat Ritsevoort. De Ritsevoort is ontstaan als een buitenwijk buiten de middeleeuwse stadspoort aan een hoofdweg naar het zuiden. Dit wijkje is pas in 1573 binnen de stadsvesten getrokken.

² Peteri 1913, 70.

De onderzoeksvragen hadden onder meer betrekking op het ontstaan van deze buitenwijk en de bewoningsgeschiedenis van vóór 1573. Uit de periode ná 1573 konden afvalkuilen, beerputten of riolen van de huizen aan het Ritsevoort worden verwacht, mogelijk een enkel bijgebouw. De ligging op de oostrand van de zandrug van de Oude Duinen impliceerde ook een trefkans op bewoningsresten uit de vroege middeleeuwen of eerder. Zo zijn bijvoorbeeld op 100 meter ten noordwesten hiervan inheems-romeinse waterputten gevonden bij de Lindegracht in 1995 en 1998.³

De loods, bouwjaar 1932,⁴ was vroeger in gebruik bij een garagebedrijf, dat in 1980 werd verbouwd tot tapijtenhal (*afb.9-10*). Tot onze verrassing bleek bij de sloop ervan, dat er een paar decennia geleden al een bodemsanering was uitgevoerd waardoor de bodem grotendeels was gereduceerd tot een zandwoestenijs.⁵ Archeologisch bleek alleen nog een stukje terrein ten zuiden van de loods van belang, waar een huis was afgebroken. Al snel kwam de volgende tegenslag, toen bleek dat in dit stukje grond niet veel bewoningsresten aanwezig waren. Het gaat om het achtererf van een huis aan de stadswal, het zuidoosteinde van het Ritsevoort, waarvan alleen de achterste meters zijn onderzocht (*afb.8*). Dit achtererf was in de 18de en 19de eeuw bebouwd met een stal (zie *bijlage 2*). Het huis ontbreekt nog op de kaart van Blaeu uit 1649.

Afb.9 Garage in de Baanstraat, met benzinepomp, foto J. Elsinga, 1974 (Regionaal Archief Alkmaar)

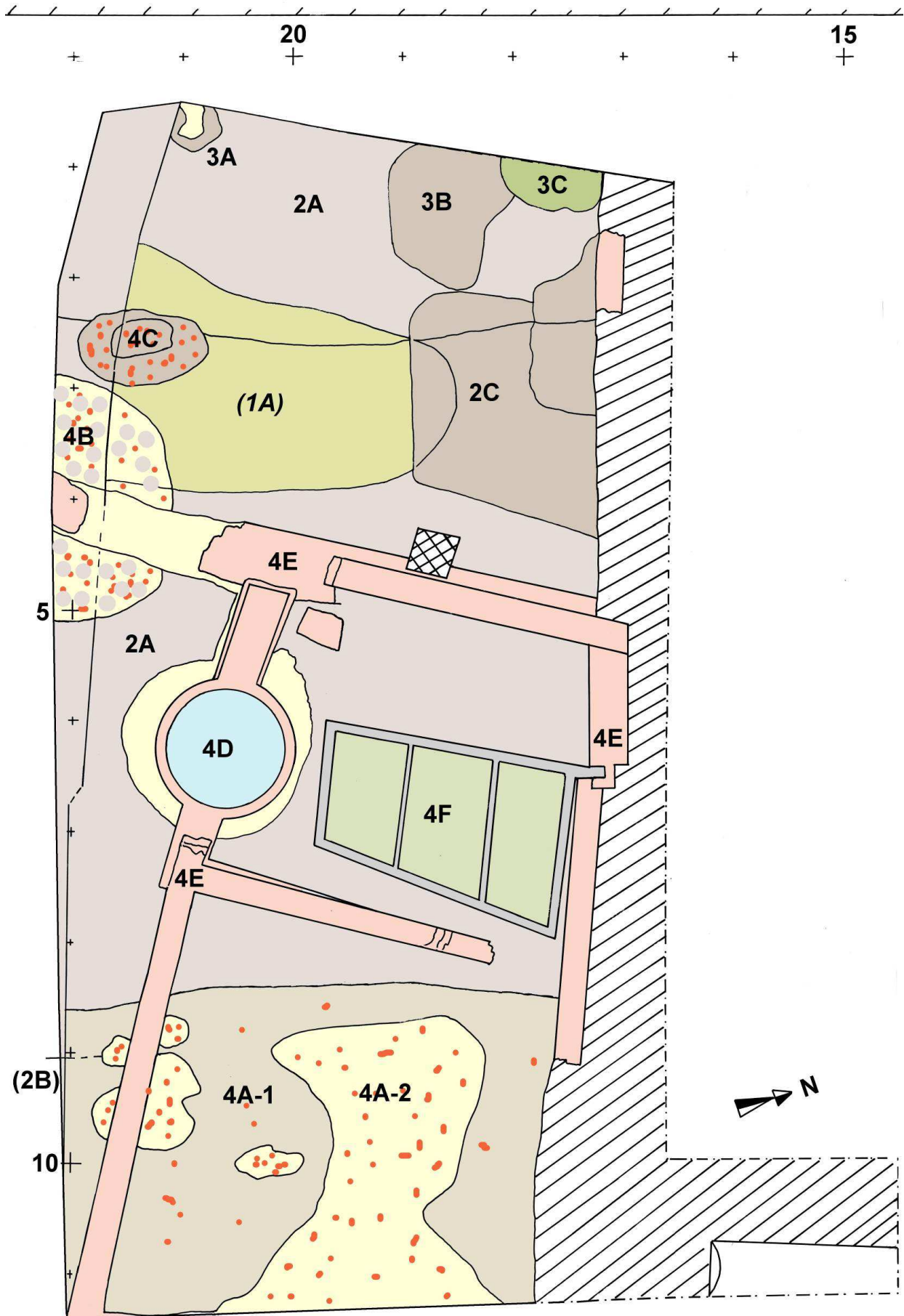

Afb.10 Uitsnede uit Kadastrale Minuut van 1885 (het noorden rechts), met de gevels in 1980: bij de Touwslagersteeg de garage (nummer 32) en links ervan zonder nummer het opgegraven terrein (Regionaal Archief Alkmaar).

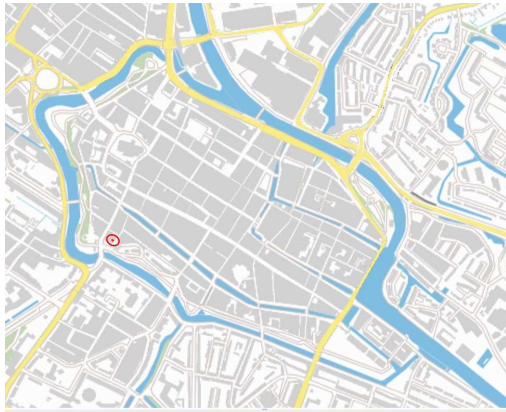
³ Bitter 2013.

⁴ Zonder auteur, 1980: *Alkmaar, gevels van de binnenstad*, Alkmaar, 47.

⁵ Dit is mogelijk gebeurd in 1980, toen het garagebedrijf met benzinepomp aan de Baanstraat, werd opgevolgd door een tapijtenhandel.

Afb. 14 Plattegrond van sporen in het vlak rond NAP, met daarin geprojecteerd de 0,5 m dieper ingemeten onderkant van kuil 1A . Schaal 1:50. Tekening P. Bitter.

Afb. 11-12 Situering van de opgraving

Administratieve gegevens

Bevoegd gezag, uitvoering: Vakgroep monumenten en archeologie gemeente Alkmaar:
 Peter Bitter (gemeente Alkmaar), Michiel Bouwman
 (vrijwilliger), met inhuur van Guus van den Berg (firma Plaats
 Relict, Groote Keeten)

Bouwopdracht: Ontstaete BV te Alkmaar, contactpersoon ing. S. Verlaan
 Aannemer: bouwaannemer De Geus uit Broek op Langedijk, graafmachine
 van fa. Nick Bruin, Waarland (machinist Guido Droog)

Periode veldwerk: 18-19 maart 2013
 Locatie plangebied: Baanstraat 32 te Alkmaar (afb. 11-12)
 Landelijke X/Y coördinaten: 111392/516014
 Onderzoeksmeldingsnr: 55961
 Deponering: Archeologisch Centrum gemeente Alkmaar
 Gemeentelijke code: 13BST

1.2 Aangetroffen sporen

Periodisering

De aangetroffen archeologische resten konden worden uitgesplitst in 4 perioden:

Periode 1: 1300 - 1400
 Periode 2: 1574 - 1625
 Periode 3: 1625 - 1875
 Periode 4: 1875 - 2016

De sporen worden gecodeerd met een samengestelde code bestaande uit het
 periodenummer plus een letter (afb. 14, 18).

De sporen en de vondsten worden beschreven in *bijlage 1*.

Afb. 13 Scherven uit het oudste spoor, kuil 1A:
 links steengoed uit Langerwehe, rechtsboven
 grijs en rechtsonder rood aardewerk, 14de eeuw
 (13BST6)..

Afb. 15-18 Zuidprofiel (vgl. afb. 14), schaal 1:100, met details van natuurlijk duinzand en veenlagen (15), het ontgraven van de bodem van kuil 1A (16) en het maken van de coupe door 1A (17) – deze kuil was meer naar achteren in het Zuidprofiel verstoord door 19de-eeuwse kuilen 4B en 4C

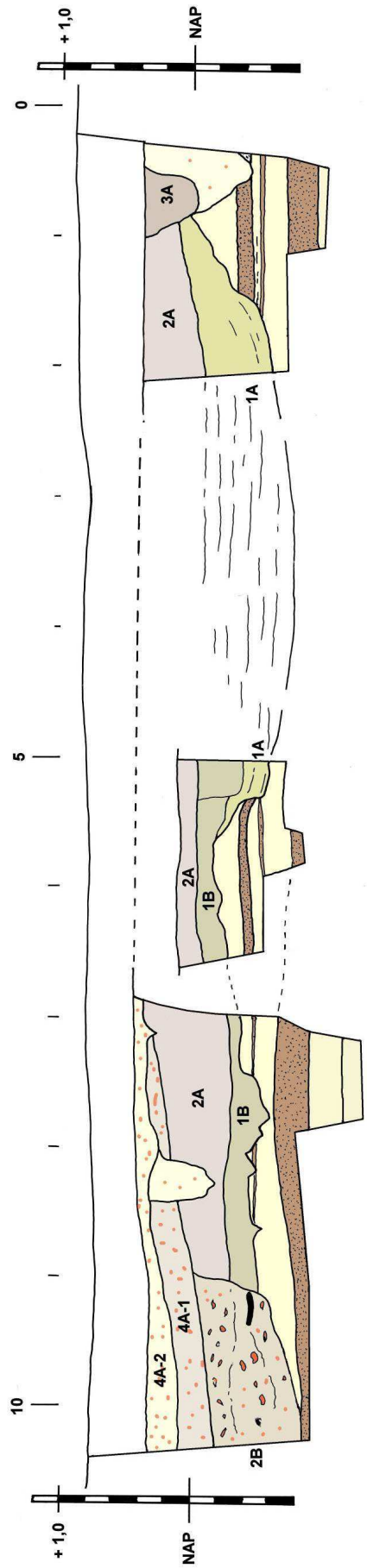
15

16

17

18

Ondergrond

De ondergrond, die in het Zuidprofiel kon worden onderzocht tot een diepte van 1 m-NAP, bestaat uit een laag geel duinzand (het hoogst waargenomen punt was rond NAP) op een afwisselend pakket van duinzanden en veen of venige zandlagen (afb. 14-15).

Periode 1: 14de eeuw

Het oudste aangetroffen spoor is een grote ovale kuil (**1A**) waarin wat 14de-eeuws aardewerk werd gevonden (afb. 13-18). Hij had een tijd open gelegen en was gevuld met laagjes donkerbruin slib en geel zand. De functie van deze kuil is onduidelijk. Ook op andere locaties in het Ritsevoort zijn in de afgelopen jaren 14de-eeuwse vondsten gedaan, maar tot nu toe zijn er geen duidelijke huisresten uit deze beginfase aangetroffen. De kuil lijkt veel op een spoor dat in 2008 werd gevonden bij Ritsevoort 32 – hier bleek een diepe ronde kuil in de 14de eeuw mogelijk als drenkplaats gebruikt, met een open tonput er onderin. Helaas was de kuil aan de Baanstraat flink verstoord door een laat-19de-eeuwse waterput en funderingen, terwijl hij zuidwaarts nog verder liep buiten de opgraving.

Naast en over de kuil troffen we een laag donkergrijs zand (**1B**) van 10 tot 20 cm dik, met een rafelige overgang naar het natuurlijke zand, die vermoedelijk is bewerkt als akkergrond. Er kwam geen vondstmateriaal uit.

Periode 2: 1574 – ca. 1625

De daarop volgende bewoningsresten houden verband met de ontwikkeling van het achtergebied ten oosten van het Ritsevoort na de aanleg van de vestingwerken langs de Kennemersingel in 1573 en de aanleg van de lijnbanen (afb. 5-7, 19-20).

Het terrein is toen opgehoogd met een 30 cm dikke laag bruin zand (**2A**). Geheel aan de oostkant werd een ingraving (**2B**) door deze zandlaag gevonden, vermoedelijk de insteek van de kade van de Baansloot uit 1574. De ingraving was aangevuld met bruin zand, waaruit scherven uit de late 16de of vroege 17de eeuw kwamen. De toenmalige oever van de gracht lag langs de tegenwoordige rooilijn van het perceel.

Uit dezelfde periode dateert een rechthoekige kuil (**2C**), voor een onbekend doeleinde gegraven, die was gevuld met bruin zand waaruit wat potscherven en een fragment van een glazen beker kwamen (afb. 20).

Afb. 19-20 Het linker- (oostelijk) deel van het Zuidprofiel, met sporen 2A en 2B.

21

22

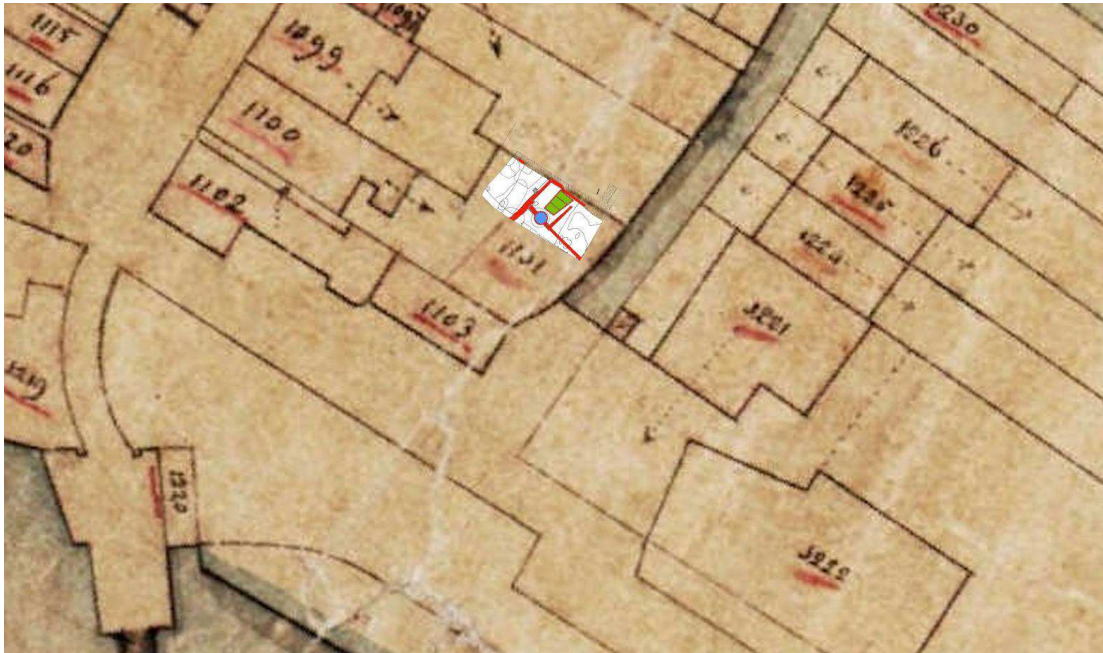

23

24

Afb.21-22 Kuilen uit de 17de-18de-19de eeuw in de bruine zandlaag 2A, uit het noorden gezien.
 Afb.23-24 Onderzoek van de funderingen uit de laatste fase.

Afb.25 de opgravingsplattegrond gemonteerd in de kadastrale minuut van 1832. De opgegraven funderingen van een huis uit 1879 passen precies in perceel Kad.A1101 (in 1832 nog een stal).

Perioden 3 en 4: 17de – begin 20ste eeuw

Blijkens kaartmateriaal en archiefbronnen (zie bijlage 2) was het opgegraven deel van het bouwterrein in de 18de en 19de eeuw bebouwd met een stal, behorend bij een huis ten zuiden van ons onderzoeksterrein (afb.25).

Van deze latere bewoning kwamen slechts een diepe paalkuil (**3A**), een kuil (**3B**) met een donkerbruine zandvulling en een kuil (**3C**) met zand en mest of beer tevoorschijn (afb.21-22). De eerste twee dateren uit de 18de eeuw of later, de mest/beerkuil is 19de-eeuws.

De stal werd in 1879 vervangen door nieuwbouw, nadat de Baansloot in 1874 was gedempt en toegankelijk gemaakt als straat. Van de laat-19de- en vroeg-20ste-eeuwse bebouwing waren op een ophogingslaag (**4A**) nog de puinsporen (**4B-4C**), funderingen, een waterput (**4D-4E**) en een betonnen septictank (**4F**) aanwezig (afb.22-25).

1.3 Samenvatting

De opgraving bij Baanstraat 32 bleef, vanwege omvangrijke 20ste-eeuwse verstoringen, beperkt tot een klein terrein aan de zuidkant van het bouwterrein. Het oudste spoor was een grote 14de-eeuwse kuil met onbekende bestemming, mogelijk een drenkplaats voor vee. Uit later tijd zijn er weinig belangrijke sporen aangetroffen.

Onderzoeksvragen opgraving Baanstraat 32 te Alkmaar in 2013 (OMN 55961, Alkmaarcodes 13BST)

In mei 2017 zijn voor toekomstige opgravingen in de binnenstad standaard onderzoeksvragen geformuleerd, onder verwijzing naar de Gemeentelijke Onderzoeksagenda Archeologie van Alkmaar uit 2009. Deze zijn een aanvulling op het PvE van de opgraving (opgesteld in 2012):

- 1 Welke resten zijn gevonden van het natuurlijke landschap en van veranderingen daarin in de loop der tijd?
- 2 Welke resten zijn aanwezig uit de prehistorie, romeinse tijd en/of vroege middeleeuwen?
- 3 Uit welke tijd dateert de eerste bewoning van het terrein en wat voor structuren zijn dit?
- 4 Welke resten zijn aanwezig van vestingwerken, openbare gebouwen, kerken en kloosters, gasthuizen of begraafplaatsen en wat is daarvan de datering?
- 5 Wat is de eerste terreininrichting van de percelen geweest en zijn daar in de loop der tijd wijzigingen in gekomen?

- 6 Welke resten van huizen en bijgebouwen zijn aanwezig en wat is daarvan de datering?
- 7 Zijn er sporen van een brand en wat is daarvan de datering?
- 8 Welke resten van waterputten, beerputten of riolen zijn aanwezig en wat is daarvan de datering?
- 9 Welke vondstcomplexen van meer dan 25 voorwerpen zijn aanwezig en wat is daarvan de datering?
- 10 Welke resten zijn aanwezig van een ambacht dat op de vindplaats is uitgeoefend en wat is daarvan de datering?
- 11 Zijn er zaken aanwezig die tevoren niet verwacht worden? Licht dit toe.

In de opgraving van Baanstraat 32 in 2013 zijn weinig sporen gevonden. Van bovenstaande vragen is er alleen een positief antwoord te geven op vraag 3: Het oudste spoor is een zeer grote kuil voor onbekend doeleinde (mogelijk een drenkplaats voor vee), te dateren in de 14de eeuw.

Literatuur

Bitter, P., 2013: Enkele gedachten over de bewoningsgeschiedenis van de Laat, in: Bitter, P., m.m.v. R. Roedema, A. Pavlovic e.a., 2013: *Vroeger aan de Laat. Opgravingen in 1998, 2008 en 2009*, Alkmaar (Rapporten over de Alkmaarse Monumenten en Archeologie 19), 191-204.

Jong-Lambregts, N. de, 2012: *PvE stadsarcheologie locatie 12BST*, Alkmaar.

Peteri, W.B., 1913: *Overheidsbemoeiingen met stedenbouw tot aan den Vrede van Münster*. Delft (dissertatie T.H.).

Zonder auteur, 1980: *Alkmaar, gevels van de binnenstad*, Alkmaar.

Bijlage 1: Sporen en vondstenlijst

In de bijgaande tabel worden, op volgorde van de spoorcode van deze publicatie, de sporen en de daarin gedane vondsten beschreven (*tabel 1*).

De sporen zijn in dit rapport gecodeerd met een **spoorcode**, door het periodenummer te combineren met een letter. De dateringen zijn herleid uit de stratigrafische volgorde van de sporen (afdekkingen, oversnijdingen, bouwnaden; deze worden in de tabel vermeld) en uit erbij horende keramiekdateringen. De **vondstnummers** (voorafgegaan door een V) zijn in het veld uitgedeeld bij de berging van de vondsten.

In de achterste twee kolommen wordt verwezen naar de originele veldwerkdokumentatie: naar de veldtekeningen (werkput-vlak/profiel) en naar de **spoornummers** (voorafgegaan door een s).

De vondsten worden beschreven met de codes van het Classificatiesysteem voor laat- en postmiddeleeuwse keramiek en glas, ook bekend als het 'Deventer systeem'. Ze worden geïventariseerd met een code bestaand uit: een lettercode voor materiaal, een drielettercode voor hoofdvorm, een cijfer voor specifieke vormen. De dateringen van enkele typen worden onderbouwd in bijlage A bij dit RAMA-rapport.

De volgende materiaalgroepen zijn gecodeerd:

s1 = steengoed zonder engobe of glazuur
s2 = steengoed met engobe en/of zoutglazuur
bg = blauwgrijs aardewerk
kp = kogelpotaardewerk
g = grijs aardewerk
r = rood aardewerk
w = wit aardewerk
wa = werra aardewerk
we = weser aardewerk
m = Nederlandse majolica
f = Nederlandse faience
i = Italiaans tinglazuuraardewerk
iw = industrieel witgoed
gl = glaswerk

De volgende hoofdvormen zijn gecodeerd:

bak = bakpan
bek = beker
bor = bord
fle = fles
gra = grape
lek = lekschaal
pis = pispot
stk = steelkom
tes = (vuur)test
ver = vergiet
vet = vetvanger
vst = vuurstolp

Andere afkortingen zijn: fr fragment, rfr randfragment, wfr wandfragment, bfr bodemfragment.

De dateringen worden aangeduid als jaartal of per eeuw (cijfer), halve eeuw (hoofdletter A of B) of kwart eeuw (kleine letter a, b, c of d).

Spoorcode	Vondstnr 13BST	Vondst-omstandigheden	Materiaal	Datering	Put - Viak/prof	Spoornummer
0		ingraving door veen-laag, (lgrijs) duinzand			1-3	S1016
1A		plek dgeel gevlekt zand		14 ?	1-2	S1009
1A	6	zeer grote diepe kuil, met gelaagd zand en sliblaagjes erin	1wfr en 1 rfr kp- of inheems-romeins (kleine fragm); 1rfr gl-bek-(12a?) tranen uitstaande rand 16B/17A (vervuiling); andere keramiek alles 14de eeuw: 1rfr s2-kan(-31?) en 1wfr s2-kan(-51?) grijze glaz Langerwehe, 1bfr grove standing lbruin Langerwehe; 1rfr g-kan-3; 1bfr r-gra spaarz glaz, 1rfr en 4wfr r-; 1fr rode plavuis 1,6 cm dik, 1 spijker, 1 (rund?) wervel	14	1-2 1-3 Zprof	S1010
1A		laag grijs gevlekt zand op s1010			1-2	S1011
1B		laag donkergrijs zand (akker?), over s1010			(1-Z)	s1500
2A	2	laag bruin zand op s1010	1rfr en 1wfr s1-kan Siegburg mat; 1wfr s2-kan Raeren geribbelde hals 16/17, 1wfr s2-kan raeren medaillon randschrift ENBVRCH, 1wfr s2-kan Keulen/Frechen medallons 16bd; 1rfr r-bak-31 samengeknepen steel, 1rfr r-bor-6 groen fond, 1bfr r-gra, 2bfr r-kop, 1wfr r-vst NH slibaw dec ND geel/groen slib en sgraffito, 18wfr r-; 1rfr w-bak-3 met ronde steel (kleine pan diam 18cm), 1 rond steelfragm w-bak, 1rfr w-stk-7, 2oren en 1rfr en 6wfr w-; 1wfr wa-bor 16d/17a, 1rfr m-bor-9 blauw sgraffito krullen, 2rfr m-bor-5 polychr, 2wfr m-bor polychr, 1 botje	16d/17a	1-1	S1003
2B	3	ingraving/ aanplemping oostkant terrein door s1003	2wfr s2-kan Keulen/Frechen eikenblad en medaillons 16bd, 2wfr s2-kan blauw/wit (1x applique bloemenvaas 1x snijwerk) 17ac; 1rfr r-bak-4, 2rfr r-bor-6, 1wfr r-bor NH-slibaw (dec. ND), 2rfr en 5bfr r-gra, 1rfr r-gra-(11?), 1rfr en 1bfr r-kop, 1rfr r-lek-8, 1 rfr r-pis?, 1rfr r-stk-5, 2rfr r-stk-15, 1r+bfr r-tes-4 ongeglaz, 8rfr ND en 1 oor en 46 wfr r-; 1rfr w-bak-3, 1bfr w-kop, 1bfr w-gra, 9wfr w-; 1rfr m-bor(-15?) blauw sgraffito krullen, 1wfr m-bor polychr rand sgraffito, 1rfr m-bor(-17?) polychr, 2wfr m-bor; 1wfr i-bor berettino Liguria; 1fragm dikke pijpsteel	16d/17A	1-1	S1007
2C	7	kuil met bruin zand en onderin puin en afval	1wfr r-bor ringeloorboogje, 2bfr en 1rfr r-gra kraagrandje alledrie donkerbruine spikkels, 1bfr en 4 oren r-gra-, 1bfr r-kop-, 1rfr r-pis-5, 1rfr r-vet-, 3rfr en 28 wfr r-?; 1rfr w-bak (-3?), 1rfr en 9wfr w- (o.a. wfr witte grape met rood oor erop, groen glaz); 1bfr gl-bek (zonder standing); 3 botfragm, 1 klinkersteen taps 19,5x8/6,5x4,5; 1 fragm geglaz rode plavuis ..x11,5x2 cm	16B-17a	1-2	S1014
3A	10	diepe (paal?) kuil, door s1003	1 pijpekopfragment 18e Gouds bijmerk	18c	1-2 Zprof	S1012
3B	8	plek dbruin zand (kuil of s1003)	1wfr bg- paffrath; 1wfr s2- blauw/wit 17/18, 1wfr r-; 1 ijzerslak	17/18	1-2	S1013
3C	9	kuil met dbruin zand en mest/beer	1 groot fragm r-gra- (wijde grape platte bodem brede zware gladde kraagrand 19 Kachelpan BOZ	19	1-2	S1015
4A-2	5	laag omgewoeld geel/bruin zand aan westkant door s1003	1rfr r-gra- 8 (15B/16A)		1-1	S1002
4A-2	4	gele zandlaag op s1007	1rfr r-gra-19, 1rfr we-kom-1	16d/17a	1-1	S1008
4B		kuil gl/br zand en grof puin in s1003 onder s1004		19 ?	1-1	S1006
4C	1	puinkuil door s1002, bk. op 0,5 m+NAP	Datering 19B: 1compl s2-fle-4 Selters erzherzogthum Nassau, 1bfr en 1wfr s2-fle; 1wfr r-bor gemarmerd gele slib, 1rfr r-gra-51, 1rfr r-kom(-21), 1rfr r-pot-19, 2wfr r-; 1wfr w-ver (gifgroen glaz), 1rfr w-kom(-30), 1rfr w-kom(-30), 1wfr w-; 1bfr iw-bor witgoed; Datering 17/18: 1rfr i-bor-2 16d/17A blauw op wit, 2wfr f-bor 18, 1bfr iw-bor creamware, 1 pijpekop trechter 18 en 5 dunne steelfragm; 1fragm dakpan	19d-20A	1-1	S1001
4D		waterput en funderingen, bij s1004		1879	1-1	S1005
4E		funderingen		1879	1-1	S1004
4F		betonnen septictank		20A	1-1	s1501

Bijlage 2: Historisch kadaster Alkmaar Kad.A1101

Toelichting

Gegevens over vroegere eigenaren en bewoners zijn via een aantal ingangen te achterhalen. Op de website www.regionaalarchiefalkmaar.nl zijn gegevens met betrekking tot onroerende goederen in Alkmaar uit de periode 1700-1913 te achterhalen op de pagina's van het 'Historisch Kadaster Alkmaar'. Op deze website zijn bovendien onder de kop 'Genealogie' de Doop- Trouw- en Begraafboeken digitaal ontsloten maar ook diverse notariële akten uit de 19de eeuw.

De basis voor het Historisch Kadaster Alkmaar (eigenaren en bewoners van onroerend goed 1700-1913) is door W.J. van den Berg gelegd door de nummers van de Verpondingen in het Redres vanaf 1718 en vanaf 1730 te koppelen aan de kadastrale nummering van 1832. Vervolgens zijn hier in het HKA ook nog data aan toegevoegd uit enkele andere bronnen.

De 18de-eeuwse eigenaren zijn genoteerd in de belastinglijsten van de Verpondingen (=Verp. of Vp), een jaarlijkse heffing die werd opgelegd door de Staten van Holland aan de eigenaren van onroerende goederen. De heffing werd al sinds de middeleeuwen gebaseerd op de huurprijs van het onroerend goed of, als het door de eigenaar zelf gebruikt werd, een taxatie daarvan. In 1628 en 1730 werden de 'huurwaarden' voor de verpondingen opnieuw getaxeerd in een 'Redres' ofwel herziening. In 1730 werd de aanslag ter hoogte van 1/8 van de huurwaarde terug gebracht tot 1/12 van de huurwaarde. Voor Alkmaar zijn van deze jaarlijkse heffingen alleen de verpondingslijst van 1718-1727 en het Redres van 1730 bewaard. In het Redres van 1730 zijn per kavel de naam van de eigenaar en de oude en de nieuwe heffing genoteerd, met een paar steekwoorden over de aard van het onroerende goed en het onderscheid tussen huur en taxatie. In de opeenvolgende verpondingslijsten zijn ook wijzigingen van eigendom genoteerd met naast de naam meestal (maar niet altijd) het betreffende jaartal. In 1718, 1765 en 1779 zijn nieuwe overzichten gemaakt - de in dat jaar vermelde personen waren vaak al eerder eigenaren geworden.

Het eigendom van onroerende goederen is vanaf 1832 vastgelegd in het kadaster waarbij elk perceel een kadastraal nummer kreeg (op basis van opnamen in 1826) en op de Oorspronkelijk Aanwijzende Tafels (=OAT) de eigenaar werd vermeld met enkele administratieve gegevens over het perceel (**kig**=kadastraal inkomen gebouwen berekend als 75% van de huurwaarde van huizen en 67% van de huurwaarde van andere gebouwen; **kio**=kadastraal inkomen ongebouwd; **srt**=soort 1=woonhuis, 2=pakhuis, 3=stal/wagenhuis, 4=werkplaats, 8=leeg erf en 9=anders).

Ook latere kadastrale wijzigingen zijn ingevoerd in het HKA zoals de mutaties van 1826-1837 (=Kador) en herzieningen vanaf 1832 (=Grondbel) met hernummering van gewijzigde percelen.

Tenslotte zijn de lijsten ingevoerd van de Reinigingsdienst tussen 1883 en 1910 voor de aan huis geplaatste beertonnen ten laste van de huiseigenaren.

Huisverkopen werden schriftelijk vastgelegd in notariële akten waarvan de afschriften door de stad werden bewaard in het Oud Notarieel archief Alkmaar (=ONA).

Kad A1101

1718, RAA, SA 716, Verp. 1e kwartier, Rissevoort OZ fol.49-2 (25) (Kad.A1099 en Kad.A1101 = Vp207): 1715 wed. Jan Cornelisz de Jongh f9

1730, Redres Vp207 (Kad.A1099 en Kad.A1101 = Vp207): huis en erf Ritsevoort OZ met stallinge, achter het huis uitkomend op de Banen, zelf bewoond tax f80 (oude verp. was f9) / h1: 72 / hw2: 80 / srt: 1 / srt: 3

RAA, SA 733 / 739, Verp. Vp207 1730 Cornelis Mos, 1765 Pieter Plas, voor 1779 Pieter Plas en Co., 1786 Pieter van der Moolen, Arie van der Pol en Co, 1791 Hendrik Mulder, 1804 Jan Schenk f6.13

1816.09.14, ONA Alkmaar 982, repertoire not.G.deHeer aktenr.171 / ONA 967: Verkoop van huis en erf OZ Ritsevoort zijnde een hoefsmederij met een pakhuis of stal daarachter, door Pieter Nijssen, tapper op de Oudegracht aan Pieter Bont, bouwman buiten de Kenn.poort; prijs f420 ; titel: 1816.03.30 bij def. toewijzing not.G.deHeer

1826-1832, Kador Alkmaar, SAT volgnr.191-192 (Kad.A1100 en Kad.A1101): Klaas Geels / art.nr.1236 / huis en erf, stal

1832, OAT Kad.A1101: Oostveen, Willem / art.nr.699 / stal / opp: 0.0104 / kig30 / kio0.31 / srt: 3

1875, RANH, Grondbel. 154, herziening gebouwde eigendommen Wijk-A-, Kad.A1101: stal, W. Rol te Rinnegom veranderd in G. Kraakman wed. Rol te Alkmaar c.s., art.nr.4508, kio0.30 / kig80

1879, RANH, Grondbel. 689, Alkmaar (Kad.A1101 = nieuw Kad.A2485 = nieuw Kad.A2695); vrijdom aangiftenr.38 woning en stal met koetshuis, W.F. Stoel, industrieel, reden: herbouw na afbraak, gebrn: 1879.02.15

1881-1901, RAA, Arch. Reinigingsdienst 26, Tonnenregister p.14 (Kad.A1101 = nieuw Kad.A2940) Baanstraat 9, werkplaats : geen ton

1882, Adresboek (Kad.A1101 = nieuw Kad.A2695?) Baanstraat 8 : C. Wit / beroep: winkelier / stem: -